

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 21.03.1989, sp. zn. 2 Tz 2/89, ECLI:CZ:NS:1989:2.TZ.2.1989.1

Číslo: 28/1990

Právní věta: Škody vzniklé opakovaným jednáním naplňujícím stejnou skutkovou podstatu při pokračování v trestném činu se z hlediska náhrady škody považují za samostatné nároky. Podmínky promlčení je proto třeba posuzovat samostatně u toho kterého nároku.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 21.03.1989

Spisová značka: 2 Tz 2/89

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 4-5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Adhezní řízení, Náhrada škody, Škoda

Předpisy: 65/1965 Sb. § 263 ods. 3 141/1961 Sb. § 43 ods. 2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 28

Škody vzniklé opakovaným jednáním naplňujícím stejnou skutkovou podstatu při pokračování v trestném činu se z hlediska náhrady škody považují za samostatné nároky. Podmínky promlčení je proto třeba posuzovat samostatně u toho kterého nároku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 21. 3. 1989 sp. zn. [2 Tz 2/89](#))

K stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem ČSR Nejvyšší soud ČSR zrušil rozsudek krajského soudu v Českých Budějovicích z 25. 8. 1989 sp. zn. 4 To 709/88 ve výroku o náhradě škody. Poškozený městský národní výbor v Milevsku byl odkázán podle § 265 tr. ř. se zřetelem k § 271 tr. ř. s nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem byl k odvolání obviněného R. Z. a okresního prokurátora v Písku podle § 258 odst. 1 písm. d), f) tr. ř. zrušen v celém rozsahu původní rozsudek okresního soudu v Písku ze dne 12. 7. 1988 sp. zn. 1 T 92/88 vydaný v této trestní věci a podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo nově rozhodnuto tak, že obviněná R. Z. byla uznána vinnou trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c). odst. 2 písm. b), c) tr. zák. a za to odsouzena

podle § 132 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání tří let, pro jehož výkon byla podle § 39a odst. 2 písm. a) tr. zák. zařazena do první nápravně výchovné skupiny. Podle § 53 odst. 1, § 54 odst. 1 tr. zák. jí byl uložen peněžitý trest ve výši 20 000,- Kčs, přičemž pro případ, že by výkon tohoto trestu mohl být zmařen, byl stanoven podle § 54 odst. 3 tr. zák. náhradní trest odnětí svobody na pět měsíců. Podle § 49 odst. 1, § 50 odst. 1 tr. zák. jí byl uložen trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu výkonu funkcí spojených s hmotnou odpovědností na pět let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněná uznána povinnou zaplatit na náhradě způsobené škody MěNV Milevsko částku 65 105,20 Kčs s 3 % úrokem z prodlení od 6. 5. 1988, přičemž se zbytkem uplatněného nároku byl tento poškozený odkázán podle § 229 odst. 2 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění krajského soudu v Českých Budějovicích spočívala trestná činnost obviněné v tom, že v době nejpozději od 6. 3. 1975 až do 19. 3. 1987 v Milevsku, okres Písek, jako odborná referentka odboru finančního a plánovacího MěNV Milevsko, pověřená mimo jiné rovněž nákupem drobných kancelářských potřeb za hotové v maloobchodě, fingovala výdajové doklady – paragony z prodeje tím, že přepisovala nebo připisovala číselné údaje o hodnotě nebo o množství zboží, čímž zvyšovala hodnotu nákupu, a tedy platby za zboží v hotovosti oproti skutečnosti, a takto upravené paragony předkládala k vyúčtování a proplacení, čímž získala pro sebe a ke škodě MěNV Milevsko nejméně 65 105,20 Kčs.

Proti tomuto rozhodnutí do výroku o náhradě škody podle generální prokurátor ČSR ve prospěch obviněné R. Z. stížnost pro porušení zákona. Uvádí v ní, že krajský soud v Českých Budějovicích správně uzavřel, že obviněná R. Z. způsobila zjištěnou škodu ve výši 65 105,20 Kčs úmyslným jednáním při plnění pracovních úkolů a odpovídá za ni podle zákoníku práce (zák. č. 65/1965 Sb. ve znění změn a doplňků), konkrétně pak podle § 172 odst. 1 a násl. zákoníku práce, ovšem chybně použil ustanovení § 263 odst. 3 zák. práce o promlčení, kterého se obviněná dovolávala již v řízení před okresním soudem.

Podle § 263 odst. 3 věta druhá zákoníku práce nárok na náhradu škody se promlčí, nebyl-li uplatněn do tří let, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, do deseti let ode dne, kdy škoda vznikla. To neplatí, jde-li o škodu na zdraví. Krajský soud odmítl uplatněnou námitku promlčení ze strany obviněné jako nedůvodnou s tím, že se obviněná dopustila trestné činnosti jediným pokračujícím jednáním, které skončilo 19. 3. 1987, kdy byla trestná činnost ukončena, takže podle názoru krajského soudu nedošlo k uplynutí promlčecí lhůty vztahující se k náhradě způsobené škody v celém rozsahu.

Podle názoru stěžovatele je uvedený názor vadný a vychází z nesprávného přenášení teorie pokračování v trestném činu a odpovědnosti za něj z oblasti trestního práva do sféry odpovědnosti za způsobenou škodu a podmínek jejího vzniku, platných v oblasti občanského práva, pracovního práva a dalších, které otázky vzniku v trvání odpovědnosti za škodu upravují zcela samostatně a nezávisle na trestním právu. Z hlediska odpovědnosti za škodu ve smyslu § 172 a násl. zákoníku práce obviněná R. Z. každým jednotlivým případem dílčího útoku, spočívajícím v předložení fingovaných účetních dokladů k proplacení a v přijetí neoprávněně vyplácených částek, způsobovala národnímu výboru samostatnou škodu, k jejíž úhradě vznikl též samostatný nárok a ohledně něho začala samostatně běžet dnem přijetí samostatně vyplácené částky v každém jednotlivém případě objektivní desetiletá promlčecí lhůta. Vzhledem k délce období, ve kterém se obviněná trestné činnosti dopouštěla, s přihlédnutím k odstupu času od prvního dílčího útoku, jímž způsobila škodu, do uplatnění nároku na náhradu škody prokurátorem v podané obžalobě dne 1. 6. 1988 je zřejmé, že v případech způsobených obviněnou do 30. 5. 1978 došlo k uplynutí promlčecí lhůty stanovené v § 263 odst. 3 zákoníku práce a vzhledem k uplatněné námitce promlčení obviněnou jí nelze uložit povinnost k náhradě odpovídajících částek. V tomto směru měl krajský soud na podkladě shromážděných důkazů vyčíslit celkovou sumu škod způsobených obviněnou od 1. 6. 1978 do 19. 3. 1987. Částku zjištěnou ve druhém případě mohl uložit obviněné k náhradě škody podle § 228 odst. 1 tr. ř., s částkou zjištěnou v prvním případě měl odkázat poškozený národní výbor podle § 229 odst. 2 tr. ř. na

řízení ve věcech občanskoprávních.

Rovněž okresní soud v předcházejícím zrušeném rozsudku ohledně rozhodnutí v adhezním řízení pochybil, pokud poškozený národní výbor odkázal s celým řádně uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních s odkazem na uplatněnou námitku promlčení a údajnou potřebu dalšího dokazování, potřebné ke zjištění částek, u kterých došlo k uplynutí promlčecí lhůty. Z důkazů provedených u hlavního líčení mohl v porovnání s prvním datem uplatnění nároku na náhradu škody v trestním řízení zjistit jednotlivé částky, ohledně kterých již uplynula objektivní promlčecí lhůta podle § 263 odst. 3 zák. práce, a dále částky, ohledně nichž tato lhůta dosud neuplynula.

V závěru podané stížnosti pro porušení zákona proto navrhl, aby Nejvyšší soud ČSR vyslovil, že napadeným rozsudkem byl porušen zákon v ustanoveních § 228 odst. 1 tr. ř. a § 229 odst. 2 tr. ř. v neprospěch obviněné R. Z. a v řízení, které mu předcházelo, pak v ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. a § 229 odst. 1 tr. ř., aby výrok o náhradě škody z rozsudku krajského soudu v Českých Budějovicích byl zrušen a dále postupováno podle § 271 odst. 1, odst. 2 tr. ř.

Nejvyšší soud ČSR podle § 267 odst. 1 tr. ř. přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že zákon byl porušen.

Výrok o vině obviněné R. Z. trestným činem rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle § 132 odst. 1 písm. c), odst. 2 písm. b), c) tr. zák. je v souladu se zákonem. Pro tento výrok měl krajský soud v Českých Budějovicích dostatečný podklad ve výsledcích dokazování provedeného před okresním soudem v Písku. Pochybení nebylo shledáno ani ve výroku o uložených trestech odnětí svobody, peněžitém trestu a trestu zákazu činnosti.

Pochybení však bylo shledáno ve výroku, jímž byla obviněná uznána povinnou zaplatit na náhradě škody MěNV Milevsko podle § 228 odst. 1 tr. ř. částku 65 105,20 Kčs s 3 % úrokem z prodlení od 6. 5. 1988, přičemž se zbytkem uplatněného a nepřiznaného nároku byl tento poškozený podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázán na řízení ve věcech

Z obsahu spisu je zřejmé, že poškozený MěNV Milevsko se před zahájením dokazování v hlavním líčení dne 23. 6. 1988 připojil k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody v částce vyčíslené obžalobou 71 876,20 Kčs. Naproti tomu obviněná prostřednictvím svého obhájce v hlavním líčení vznesla námitku promlčení ohledně části uplatněného nároku na náhradu škody.

Krajský soud, jak je patrné z odůvodnění napadeného rozsudku, námitku promlčení odmítl s odůvodněním, že obviněná se trestné činnosti dopustila jediným pokračujícím skutkem, který skončil 19.3. 1987, kdy trestná činnosti byla ukončena. Z tohoto pak dovodil, že nárok nemůže být promlčen, neboť objektivní promlčecí lhůta ve smyslu § 263 odst. 3 zák. práce (v daném případě desetiletá) začala běžet teprve od doby dokončení trestného činu.

Tento právní názor krajského soudu v Českých Budějovicích není správný. Není pochyb o tom, že obviněná se dopustila trestné činnosti porušením povinností při plnění pracovních úkolů a odpovídá za ni podle § 172 odst. 1 zák. práce. Podle § 263 odst. 3 zák. práce lhůta k uplatnění nároku na náhradu škody činí dva roky; počne běžet ode dne, kdy se poškozený doví o tom, kdy škoda (v době činu, tedy v době vzniku nároku podle tehdy účinného zákoníku práce činila 1 rok) vznikla, a o tom, kdo za ni odpovídá (subjektivní lhůta). Nárok na náhradu škody se však promlčí, nebyl-li uplatněn ve lhůtě tří let, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně (jako v uvedeném případě), deseti let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla (objektivní promlčecí doba).

Z hlediska promlčení nelze však považovat nároky na náhradu škod vznikajícím opakovaným porušováním téže právní povinnosti za jediný nedělitelný nárok na náhradu škody, který by vznikl teprve po posledním porušení právní povinnosti, nýbrž jde o samostatné nároky, k jejichž uplatnění začíná běžet samostatná promlčecí doba.

Z obsahu nedotčeného výroku o vině obviněné je patrné, že páchala trestnou činností v době od 6. 3. 1975 do 19. 3. 1987, a to tím, že pokračovala v machinacích s výdajovými doklady - paragony, na základě kterých jí poškozený MěNV Milevsko neoprávněně vyplatil částku nejméně 65 105,20 Kčs. Jednotlivé dílčí útoky a v podstatě dílčí škody jsou sumarizovány v přehledu vypracovaném vyšetřovatelem a opírají se jednak o obsah znaleckých posudků z oboru kriminalistické techniky, dodatek znaleckého posudku, jakož i o protokol o ohledání věci.

Z uvedeného vyplývá, že u některých jednotlivých položek, z nichž se skládá uplatněný nárok na náhradu škody, došlo k uplynutí objektivní promlčecí doby ve smyslu § 263 odst. 3 zákoníku práce. Ovšem i v těch případech, kdy ještě nedošlo k uplynutí objektivní promlčecí lhůty, musí být zkoumáno, zda nedošlo k uplynutí subjektivní promlčecí doby, a to rovněž ve smyslu ustanovení § 236 odst. 3 zákoníku práce. Závěr o přesné výši náhrady škody, kterou bylo možno podle zákona přiznat, však nelze za daného stavu učinit a vyžaduje potřebu provádění dalších důkazů, jejichž provedení by přesáhlo potřeby trestního stíhání a podstatně jej protáhlo. Především je nutné poukázat na to, že krajský soud v napadeném rozsudku oproti obžalobě a rozsudku okresního soudu v Písku ze dne 12. 7. 1988 sp. zn. 1 T 92/88, které vycházely z toho, že obviněná způsobila škodu MěNV Milevsko v celkové výši nejméně 71 876,20 Kčs, rozhodl, že obviněná způsobila škodu ve výši 65 105,20 Kčs, když uvěřil tvrzení obviněné, že část machinacemi získaných finančních prostředků do výše 6771,- Kčs, vynaložila na nákup čisticích prostředků ve prospěch socialistické organizace. Ve vztahu k výroku o náhradě škody však především chybí přesnější dokumentace toho, v kterém období tato částka byla na nákup čisticích prostředků vynaložena. K této okolnosti bude proto třeba obviněnou podrobně vyslechnout, a to zejména v tom směru, kdy prepisovala doklady a v jakém rozsahu s cílem zakoupit za ně čisticí prostředky pro organizaci. Objasnění uvedené skutečnosti je významné i z toho důvodu, zda předmětnou částku bude třeba odečíst od sumy přeepsaných částek, ohledně nichž bude důvodně uzavřeno na promlčení nároků či